

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ ДОГОВОРУ НАЙМУ (ОРЕНДИ) НЕЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ, В УКРАЇНІ, РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ ТА ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА

FEATURES OF LEGAL REGULATION OF RELATIONS ARISING FROM LEASE AGREEMENT OF NON-RESIDENTIAL PREMISES IN UKRAINE, RUSSIAN FEDERATION AND GERMAN FEDERAL REPUBLIC

Матушак М.Р.,

*аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

У статті визначено особливості правового регулювання договору найму (оренди) нежитлових приміщень в Україні, Російській Федерації та Федеративній Республіці Німеччина, з'ясовано, що правове регулювання оренди комерційної нерухомості у Федеративній Республіці Німеччина має окремі істотні відмінності від відповідних положень цивільного права України та Російської Федерації.

Ключові слова: договір найму (оренди), нежитлове приміщення, оренда нерухомості, оренда комерційної нерухомості.

В статье определены особенности правового регулирования договора найма (аренды) нежилых помещений в Украине, Российской Федерации и Федеративной Республике Германия, выявлено, что правовое регулирование аренды коммерческой недвижимости в Федеративной Республике Германия имеет отдельные существенные отличия от соответствующих положений гражданского права Украины и Российской Федерации.

Ключевые слова: договор найма (аренды), нежилое помещение, аренда недвижимости, аренда коммерческой недвижимости.

In the article features of legal regulation of lease agreement of non-residential premises in Ukraine, Russian Federation and German Federal Republic are defined; it is found out that the legal regulation of the lease commercial real estate in German Federal Republic has some significant differences from the relevant provisions of the civil law in Ukraine and Russian Federation.

Key words: lease agreement, non-residential premise, lease of real estate, lease of commercial real estate.

Постановка проблеми. Предметом розгляду у статті є найм нежитлової (комерційної) нерухомості (gewerbliches Mietrecht) – приміщення в Україні, Російській Федерації та ФРН.

Загальні положення про найм (оренду) нежитлового приміщення містяться у Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) [1], Цивільному кодексі Російської Федерації (далі – ЦК РФ) [2], Німецькому цивільному уложенні (Bürgerliches Gesetzbuch, далі – BGB) [3].

У цивільному обороті країн, право яких досліджується, укладається велика кількість договорів найму (оренди) нежитлових приміщень, які фактично виступають основною масою офісних приміщень, де, як правило, здійснюють свою діяльність суб'єкти господарювання. Разом з цим мета оренди нежитлових приміщень не обмежується тільки вищезазначеним.

Аналізуючи договір найму (оренди) нежитлового приміщення, перш за все необхідно вказати на інтерес наймача щодо предмету договору: 1) тимчасовість потреби у речі (нежитловому приміщенні); 2) відсутність економічної можливості набувати її; 3) відсутність інтересу набувати статусу «власника» щодо речі (нежитлового приміщення).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика договору найму (оренди) досить детально вивчалася у наукових колах, однак фундаментальних

досліджень щодо найму нежитлових приміщень в Україні, Російській Федерації та ФРН в порівняльно-правовому аспекті не виявлено. До уваги було взято роботи вітчизняних та зарубіжних авторів: М.І. Брагінського, Д.В. Слізарова, Л.Ю. Василевської, В.В. Вігрянського, О.В. Дзери, І.С. Каззафарової, Н.С. Карцевої, Л.Т. Кокоевої, О. Немцова, І.О. Покровського, І.В. Спасибо-Фатеевої, Є.О. Суханова, О.А. Іванова, Є.О. Харитонова та ін.

Постановка завдання. Основним завданням дослідження є визначення особливостей правового регулювання відносин, що виникають із договору найму (оренди) нежитлових приміщень, в Україні, Російській Федерації та ФРН (в контексті порівняльно-правового аналізу цього правового явища).

Виклад основного матеріалу. За договором найму (оренди) у цивільному праві України виникає передача або обов'язок з передачі наймодавцем (орендодавцем) майна у користування за плату на певний строк наймачеві (орендареві) [1]. Виходячи з приписів ст. 1, ч. 2 ст. 9, ч. 2 ст. 759, ч. 3 ст. 760 ЦК України, особливості правового регулювання майнових відносин, що виникають на підставі укладення, зміни, виконання, розірвання (припинення) договору найму (оренди), регулюються окремими положеннями ЦК України або ж спеціальними нормативно-правовими актами. Це стосується й окремих видів договору найму, і у випадку, якщо останній не містить таких осо-

бливостей або ж не врегульовано окремі його категорії. Тоді застосовуються загальні положення про найм (оренду). *Найм нежитлового приміщення* регулюється положеннями про найм будівлі або іншої капітальної споруди (ст. ст. 793–797 § 4 гл. 58 ЦК України) та загальними положеннями про найм (оренду) в частині, що не врегульована. За відсутності визначення поняття такого договору за аналогією застосовується поняття, яке наведено в загальних положеннях про найм (оренду) в ЦК України.

Досить схожими будуть трактування щодо договору найму у BGB, де відсутнє легальне визначення цього договору у такому вигляді, як у вітчизняному законодавстві, проте в загальних положеннях про відносини найму визначаються зміст та основні обов'язки за договором найму (§ 535, підрозд. 1 розд. 5), що фактично і є єдиним поняттям зазначеного договору.

Так, за договором найму наймодавець зобов'язується надати наймачеві користування переданою в найм річчю на строк найму. Правове регулювання оренди приміщень (які не є житловими) здійснюється нормами п. (2) § 578 BGB, де зазначено, що до оренди приміщень застосовуються такі положення BGB: п. 1 § 552 п. 1, § 555A, п. 1–3, § § 555B, 555C, п. 1–4, § 555D п. 1–6, п. 1–2 § 555E, § 555F і § 569 п. 2, § 556 с. п. 1–2, § 556 с. п. 3, а також § 569 п. 1.

У цивільному праві Російської Федерації поняття договору оренди (майнового найму) закріплено в ст. 606 § 1 гл. 34 ЦК РФ. Так, за договором оренди (майнового найму) орендодавець (наймодавець) зобов'язується надати орендареві (наймачу) майно за плату у тимчасове володіння і користування або у тимчасове користування [2].

За відсутності окремих положень про договір оренди нежитлових приміщень законодавець все ж встановив чітку правову позицію, чого не здійснено на доктринальному рівні.

У п. 6 ст. 12 Федерального Закону № 122-ФЗ «Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно і правочини з ним» визначено, що «приміщення входять до складу будівель та споруд» [4]. Також у Інформаційному листі «Про державну реєстрацію договорів оренди нежитлових приміщень» від 1 червня 2000 року № 53 Президія Вищого арбітражного суду РФ підкреслила, що нежитлове приміщення є об'єктом нерухомості, що відрізняється від будівель або споруд, в якому воно знаходиться, *але нерозривно пов'язано з ним* [5]. Оскільки у ЦК РФ відсутні спеціальні положення щодо державної реєстрації договорів оренди нежитлових приміщень, то до таких договорів оренди застосовуються правила п. 2 ст. 651 ЦК РФ.

Зважаючи на підхід щодо державної реєстрації будь-якого договору оренди нежитлового приміщення, навіть якщо він укладений на зовсім невеликий строк (п. 2 ст. 609 ЦК РФ – договір оренди нерухомого майна підлягає державній реєстрації, якщо інше не встановлено законом), з врахуванням того, що для короткострокової оренди будівель такої вимоги не передбачено (п. 2 ст. 651 ЦК РФ – договір, укладений на строк не менше року, підлягає державній

реєстрації і вважається укладеним з моменту такої реєстрації), вважаємо, що правильним та більш логічним буде застосовувати спеціальні положення про договір оренди будівель та споруд – ст. ст. 650–655 ЦК РФ.

Цікавим для дослідження є коло набутих правомочностей, якими наділяється наймач за договором найму нежитлових приміщень.

Так, у цивільному праві України однозначним є те, що орендар відповідно до умов договору набуває право користування майном в межах чинного законодавства та домовленостей, що відтворені у договорі (ст. 759 ЦК України).

На перший погляд, нам видається, що поряд з правом користування передається і право володіння. Наділення наймача статусом титульного володільця дозволяє надавати йому можливість використовувати речово-правові засоби захисту свого права від посягання третіх осіб, в тому числі вимагати повернення майна з чужого незаконного володіння, вимагати усунення перешкод, не пов'язаних з позбавленням володіння.

В контексті наведеного цікавою видається думка І.В. Спасибо-Фатєєвої. Вона зазначає, що приміщення, хоч юридично існує як об'єкт, окремий від будинку, але фактично його відокремити від будинку видається неможливим (адже стіни будинку є одночасно й стінами приміщень). При цьому у власника приміщення фактично виникає право власності не на саме приміщення, а на простір, що обмежений певними координатами [6, с. 392].

В контексті цього можемо говорити, що наймач за договором оренди нежитлового приміщення фактично не набуває володіння, оскільки орендує простір приміщення в будинку, що залишається у володінні власника. Звісно, такий підхід є не ідеальним та потребує уточнень.

На відміну від України, у Російській Федерації та у Федеративній Республіці Німеччини за договором оренди нерухомості поряд з користуванням виникає право володіння, але з певними особливостями.

Орендодавець може частково передати разом із правом користування й право володіння, що тягне виникнення так званого *подвійного володіння та користування*.

У такому випадку законом РФ встановлюється право на речово-правовий захист орендаря, але за умови наділення його двома правами: користування та володіння (ч. 1 ст. 606 ГК РФ). Однак є випадки, коли орендар наділяється тільки правом користування. Зазвичай це відбувається тоді, коли він фактично не може володіти річчю, наприклад, лінії електропередач. У випадку відсутності права володіння у наймача відсутній й речово-правовий захист. Свідченням зазначеного є п. 9 Огляду практики з оренди, де визначено, що у випадку не передання речі орендареві він позбавляється права вимагати її у третіх осіб, тому що не став її власником, а це означає, що у нього не виникло право на захист такого володіння, що передбачено цивільним законодавством РФ [7, с. 178].

Стосовно виникнення права володіння за німецьким законодавством цікавою є думка Л.В. Василевської, яка вважає, що на стадії виконання зобов'язання виникає фігура безпосереднього власника. З появою такого юридичного статусу у наймача (орендаря) виникає право користування майном власника (наймодавця/орендодавця). При цьому власник переданої речі на стадії виконання зобов'язання за договором найму (оренди) отримує новий статус – опосередкованого власника, однак у будь-якому випадку зберігає право власності на передану у найм (оренду) річ [8, с. 78]. Однак варто звернути увагу на те, що конструкція володіння у німецькому цивільному праві відрізняється від такого інституту у російському цивільному праві. Так, згідно з німецькою доктриною, договір найму нежитлового приміщення – це інститут зобов'язального права, при укладенні якого передається тільки право користування, а про право володіння мова йтиме тільки на стадії виконання договірної зобов'язання, що фактично і є основною відмінністю від російської моделі володіння.

Вірним є застереження І.А. Покровського, що не варто забувати про те, що передача речі у володіння іншому зовсім не знищує фактичне відношення до неї зі сторони того, хто передав, наприклад, передача кожної окремої квартири у багатоквартирному будинку в найм не означає, що власник втратив фактичне володіння над будинком. У тих випадках, коли фактичне володіння наче дійсно припиняється, надання господарю субсидіарного володільницького захисту означає тільки надання йому права захищати (у своїх інтересах) сферу чужого фактичного володіння. Тож таке розуміння володіння пояснює, чому за договором найму річ переходить у тимчасове користування (§ 535 і § 581 BGB) [9, с. 234].

Володіння над річчю набувається досягненням фактичної влади над річчю і, відповідно, володіння припиняється, якщо власник відмовиться від фактичної влади над річчю або іншим чином позбавиться її. У зв'язку з такою ситуацією виникає поняття «подвійного володіння» – безпосереднього та опосередкованого (*unmittelbarer Besitz und mittelbarer Besitz*). Так, власник речі, будучи її володільцем, за укладання договору з іншою особою щодо цієї речі переходить із безпосереднього володільця в опосередкованого.

Без змін залишається право розпорядження майном, переданим у користування його власником, яке він може повернути у випадках та в порядку, передбачених договором та чинним законодавством РФ, України.

У країнах романо-германської правової сім'ї, як правило, договір оренди (найму) визначається: консенсуальним, двохстороннім та оплатним. Визначаючи перелік істотних умов конкретного договору оренди (найму) нерухомості, звертаємо увагу на те, що цивілістична доктрина відносить до істотних умов договору найму (оренди), виходячи, наприклад, з положень ст. 759 ЦК України, предмет, строк та орендну плату, а решту умов встановлюють сторо-

ни, виходячи зі специфіки виду оренди та домовленостей між собою.

Аналіз відповідних положень BGB вказує на те, що до істотних умов договору оренди нерухомості (*Immobilienmietvertrag*) (у тому числі нежитлових приміщень) належать: сторони договору, предмет договору, об'єкт нерухомості (нежитлове приміщення), що передається в оренду, строк, а також орендна плата [10, с. 101–102].

У Російській Федерації, беручи до уваги неоднозначність, яка існує як на доктринальному, так і на законодавчому рівні, все ж до істотних умов договору найму нежитлового приміщення варто віднести такі умови, як предмет договору, форма, орендна плата, зміст, відповідальність.

Щодо України вище зазначались три істотні умови, проте, на нашу думку, все ж варто розширити їх перелік, зважаючи на об'єкт договірних правовідносин, та доповнити його умовами про форму, зміст та відповідальність.

У Німеччині розмір орендної плати є ключовою умовою договору, однак оскільки договір підлягає тлумаченню (що є особливістю німецького цивільного права – *M. M.*), відсутність однозначно прописаної ставки не призводить до визнання такого договору неукладеним. Вважається, що в таких випадках шляхом тлумачення договору і волі сторін або за аналогією застосування відповідного положення із договору підряду (§ 632 BGB) можна застосовувати таку ж середню ринкову ставку. Схожа ситуація у російському законодавстві, де на випадок відсутності чітко визначеної орендної плати сторони керуються п. 1 ст. 614 ЦК РФ, в якому зазначено, що в таких ситуаціях застосовується середня ринкова ставка. Якщо сторони не можуть здійснити таке тлумачення, або є інші перешкоди до узгодження орендної ставки, такий договір може вважатись договором безоплатного користування [10, с. 102].

Цікавим є підхід щодо тлумачення умов договору з метою визнання договору дійсним. Так, абсолютно точного опису предмету договору не вимагається, оскільки вважається, що достатньо можливості його визначити. Наприклад, у випадку не до кінця визначеного предмету договору оренди, його межі можна визначити за межами фактичного користування ним орендарем. І тільки у тому випадку, коли відсутня спільна воля сторін або є неможливість її визначення, застосовуються положення про неукладеність договору [10, с. 102].

У Німеччині, на відміну від Росії, діє модель єдності землі і всіх будівель, що розташовані на ній (94 BGB). Це означає, що будівля як істотна складова частина земельної ділянки не може бути окремим об'єктом власності. Окрім цього, оренда не є обмеженням нерухомості і, відповідно, не підлягає державній реєстрації або внесенню в поземельну книгу (*Grundbuch*).

У порівнянні із законодавством України (ст. 777 ЦК України) та Російської Федерації (ст. 621 ЦК РФ), за німецьким законодавством не передбачено переважного права на укладення нового договору,

однак його можна передбачити в рамках договору. Також орендар позбавлений переважного права на купівлю предмета оренди – комерційного приміщення (нежитлового приміщення), окрім випадків, коли таке право сторони закріплять у договорі. Для того щоб воно було речовим (виникає речово-правовий захист перед третіми особами), його необхідно внести до поземельної книги).

Залишаються однаковими положення щодо продовження дії оренди на випадок зміни власника приміщення, переданого у найм, як у РФ (ст. 617 ЦК РФ), Україні (ст. 770 ЦК України), так і в Німеччині (п. 2 § 566 BGB).

Однак у Німеччині початковий орендодавець (Vermieter) залишається відповідальним за недотримання договору новим власником шляхом передбаченої для цього випадку поруки в силу закону (п. 2 § 566 BGB). У разі оренди нежитлової нерухомості дане положення є диспозитивним і регулярно скасовується передбачливими орендодавцями в договорі. На відміну від України та Росії, де протиставлення виникає в момент вступу договору в силу по відношенню до третіх осіб (тобто з державною реєстрацією, якщо вона потрібна), у Німеччині протиставлення виникає в момент передачі орендованого об'єкта орендарю власником. Дане положення ґрунтується на тому, що коли реєстрація оренди відсутня, лише фактичне володіння є достатнім публічним попередженням для потенційного набувача про наявність орендаря.

З метою захисту прав набувачів орендованих об'єктів, законом передбачена обов'язкова письмова форма (Schriftform) договору оренди, укладеного на строк більше року (§ 550 BGB) [10, с. 104–105].

Однією із найважливіших відмінностей німецької оренди від російської та української є розподіл обов'язків утримання та ремонту орендованого майна (Erhaltungslast або Last der Instandhaltung und Instandsetzung). Так, ст. 616 ЦК РФ та ст. 776 ЦК України розподіляють вказане між сторонами, а згідно з § 535 BGB, цей тягар повністю лягає на орендодавця. Незважаючи на диспозитивність цієї норми, вона означає, що у разі відсутності або недійсності інших положень у договорі, обов'язки щодо ремонту (у тому числі поточного та/або косметичного) і утримання об'єкта оренди повністю лягають на орендодавця. Недотримання орендодавцем зобов'язань з ремонту орендованого майна визнається – за умови, що це призвело до погіршення можливості користування ним орендарем – до визнання майна невідповідним умовам договору та наявності «кнестачі орендованого майна» (Mietmangel). Німецький законодавець виходить з того, що орендна плата повністю покриває всі витрати орендодавця з утримання речі, включаючи комунальні витрати.

У Росії положення в договорі оренди про заборону розміщення конкурентів у тій же будівлі або на орендованій ділянці є проблемними з точки зору антимонопольного законодавства та можуть бути оскаржені. У Німеччині ж судова практика навпаки бачить в розміщенні одним і тим же орендодавцем в прямій близькості конкуруючих орендарів, як порушення прав останніх за договором оренди. При цьому діє принцип пріоритету, тобто орендар, заселившись в будівлю, вправі очікувати від орендодавця, що він протягом строку оренди не буде здавати інші площі в будівлі (або на земельній ділянці) в оренду прямому конкуренту [10, с. 107–108, с. 109].

Висновки. Проведений аналіз договору найму (оренди) нежитлового приміщення в досліджуваних країнах дозволяє стверджувати про особливий підхід в правовому регулюванні оренди комерційної нерухомості в Німеччині, який, незважаючи на велику кількість схожих положень з нормами права України та Російської Федерації, все ж таки має кілька корінних відмінностей. По-перше, на відміну від Німеччини, оренда розглядається як обтяження нерухомості і підлягає державній реєстрації в Україні та Російській Федерації; по-друге, вагомими в практичному аспекті є положення щодо захисту від конкуренції, а правильне запозичення такої конструкції до вітчизняного законодавства мало б позитивні результати; по-третє, тягар утримання та ремонту орендованого майна лягає на орендодавця, що фактично вказує на звільнення орендаря від виконання обов'язку, що супроводжується певними додатковими матеріальними витратами. На нашу думку, однозначно кардинальне реформування положень про умови утримання орендованого майна в чинному вітчизняному законодавстві потребує тривалого доопрацювання, але, рухаючись з часом вперед, можемо такий напрямок взяти до уваги, адже справедлива оплата справді покриє всі витрати, що будуть покладатись на орендодавця. Варто не забувати, що в контексті цієї статті предметом дослідження виступають нежитлові приміщення, що складають фактично місцезнаходження більшості суб'єктів господарювання. Відповідно, досить логічним видається, що тягар утримання та ремонту орендованого приміщення можна включити до орендної плати.

На останок необхідно зазначити, що вдаватись до визначення кращим одного із досліджуваних правових режимів не варто. Україна, Російська Федерація та ФРН є країнами романо-германської правової сім'ї, яким, з одного боку, притаманні внутрішні національні особливості приватного права, сформовані під впливом низки чинників: політичних, економічних, географічних, історичних, з іншого – спільні правові традиції цивільного права, що дійшли до нас ще з часів римського права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
2. Гражданский кодекс РФ (ГК РФ) от 26 января 1996 г. № 146-ФЗ (Часть вторая) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.consultant.ru/popular/gkrf2/4_17.html.

3. Германское гражданское уложение [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>.
4. Федеральный закон от 21 июля 1997 г. N 122-ФЗ (ред. от 29 декабря 2015 г.) «О государственной регистрации прав на недвижимое имущество и сделок с ним» (с изм. и доп., вступ. в силу с 01 января 2016 г.). [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_15287/.
5. Информационное письмо Высшего Арбитражного Суда РФ от 1 июня 2000 г. № 53 «О государственной регистрации договоров аренды нежилых помещений» // Вестник ВАС РФ. – 2000. – № 7.
6. Спасибо-Фатеева И.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. / І.В. Спасибо-Фатеева. – Х. : Золоті сторінки, 2012. – 696 с.
7. Гражданское право : в 3 т. : [учебник] / [В.В. Байбак, Е.Ю. Валявина, И.А. Дроздов и др.] ; отв. ред. Ю.К. Толстой, Н.Ю. Рассказова. – М. : Проспект, 2012. – Т. 2. – 5-е изд., переработ. и дополн. – 2012 – 928 с.
8. Василевская Л.Ю. Учение о вещных сделках по германскому праву : [монография] / Л.Ю. Василевская. – М. : Статут, 2004. – 538 с.
9. Покровский И.А. Основные проблемы гражданского права : [монография] / И.А. Покровский. – Изд. 3-е, стереотип. – М. : Статут, 2001. – 353 с.
10. Немцов А. Особенности аренды нежилой недвижимости в Германии / А. Немцов // Сборник статей о праве Германии. – Вып. № 1, август 2015. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.drjv.org/index.php/literatur.html>.

УДК 347.9

ФОРМА СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕЖИМУ ЦИВІЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

COURT SESSION FORM AS PART OF CIVIL PROCEDURAL SECURITY REGIME OF CIVIL PROCEEDINGS

Мельник Я.Я.,

*кандидат юридичних наук, докторант
Інституту законодавства Верховної Ради України*

Стаття присвячена аналізу форми судового засідання у цивільному судочинстві у розрізі із необхідністю встановлення та забезпечення належних умов його проведення. Розкриваються питання процесуально-правових наслідків-ускладнень, що можливі за відсутності технічних, атрибутивних та процедурних умов форми судового засідання. Ставиться в залежність їх негативне позначення на дотриманні порядку в судовому засіданні, а відтак, і цивільної процесуальної формі, що нівелює гарантованість та забезпеченість прав в цивільному процесі.

Ключові слова: цивільне судочинство, цивільна процесуальна форма, судові засідання, цивільні процесуальні правовідносини, режим цивільної процесуальної безпеки.

Статья посвящена анализу формы судебного заседания в гражданском судопроизводстве в разрезе с необходимостью установлением и обеспечением надлежащих условий проведения в нем. Раскрываются вопросы процессуально-правовых последствий-осложнений, которые возможны при отсутствии соответствующих надлежащих технических, атрибутивных и процедурных условий формы судебного заседания. Ставится в зависимость их негативное влияние на соблюдение порядка в судебном заседании, как и соответственно и на гражданскую процессуальную форму, поскольку таковое нивелирует гарантированность и обеспеченность прав в гражданском процессе.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, гражданская процессуальная форма, судебное заседание, гражданские процессуальные правоотношения, режим гражданской процессуальной безопасности.

The article is devoted to the analysis of the court session form in civil proceedings in the context of the necessity of the establishment and proper conditions providing for its implementation. The issues of the procedural legal complications and consequences which are possible in the absence of technical, attributive and procedural conditions of the court session form are disclosed. The procedural legal complications and consequences, which have a negative effect on court order respecting, thus on the civil procedural form which levels the guarantee and protection of the rights in civil proceedings, is put dependent.

Key words: civil proceedings, civil procedural form, court session, civil procedural legal relations, civil procedural security regime.

Постановка проблеми. Значення цивільної процесуальної форми, як відомо, полягає у тому, що вона покликана чітко та послідовно забезпечити порядок здійснення цивільного судочинства. Проте форма судового засідання, як її зміст, повинна забезпечувати також і її дотримання. А відтак, від того, як будуть виконані правила поведінки чи то інша процесуальна атрибутика в судовому засіданні, залежить не тільки

дотримання процедури здійснення самої процедури цивільного судочинства, але й реалізація прав та виконання обов'язків учасниками цивільного процесу, їх захист, та й в цілому, ідея справедливого, швидко-го та неупередженого захисту прав судом.

Тому зміст форми судового засідання повинен бути чітко врегульований саме в законодавчому порядку. Проте, на жаль, на сьогодні, можливо від-